

PERSMEDEDELING

Dinsdag 10 december 2024

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ
VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

Laagste aantal meetpunten in overschrijding ooit, maar meer maatregelen zijn nodig voor verbetering waterkwaliteit in het landbouwgebied

De hoeveelheid nitraat in het grond- en oppervlaktewater is het voorbije jaar gedaald. Minister van Landbouw en Omgeving Jo Brouns: “Dit toont dat actie nu nodig is om bijkomende maatregelen te verankeren in een nieuw mestactieplan zodat we uitspoeling van nutriënten verder beperken. Op vlak van bemesting, bodembeheer en teeltkeuze moeten we duurzame en klimaatrobuuste keuzes maken.”

Resultaten waterkwaliteit

(bron: rapport VMM ‘Nutriënten in oppervlaktewater en grondwater in landbouwgebied – 2023-2024’)

Tijdens het winterjaar 2023-2024 werd op 17,5% van de MAP-meetpunten voor oppervlaktewater een overschrijding van de norm van 50 mg nitraat/l vastgesteld. Dat is een daling ten opzichte van het overschrijdingspercentage van 25% in het voorgaande winterjaar en het laagste percentage sinds het begin van de metingen. Ook de gemiddelde nitraatconcentratie in het ondiepe grondwater onder landbouwgebied is gedaald van 40 mg nitraat/l in het najaar van 2022 tot 36 mg nitraat/l in 2023. Ten opzichte van de uitgangssituatie van MAP 6 is er over een periode van vijf jaar heen echter te weinig verbetering gerealiseerd van de oppervlakte- en grondwaterkwaliteit. “De weersomstandigheden hebben een groot effect op de recente schommelingen in de meetresultaten van de waterkwaliteit”, zegt minister van Omgeving en Landbouw Jo Brouns, “Op vlak van bemesting, bodembeheer en teeltkeuze moeten we duurzame, klimaatrobuuste keuzes maken om zo de nutriëntenverliezen naar de leefomgeving maximaal te blijven beperken. Ik investeer verder in begeleiding rond goede bemestings- en bodempraktijken zodat we samen met onze land- en tuinbouwers kiezen voor de beste en meest innovatieve landbouwpraktijken. In die advisering, voorlichting en begeleiding worden agro-ecologische technieken belangrijker. “

Druk van de dierlijke mestproductie daalt, gedreven door de afname van het aantal varkens, druk van de teelt van nitraatgevoelige gewassen blijft stabiel

In het Mestrapport van 2023 zagen we reeds een eerste duidelijke afname van het aantal varkens van 5,9 miljoen dieren in de periode 2019-2021 tot 5,4 miljoen dieren in 2022. In 2023 zet die afname zich verder tot 5,05 miljoen varkens. Dit leidt tot een daling van de dierlijke mestproductie tot 122,5 miljoen kg N in 2023, wat 2% minder is dan in 2022.

De totale productiedruk, de verhouding van de mestproductie ten opzichte van het landbouwareaal, blijft het hoogst in centraal West-Vlaanderen en in het noorden van Antwerpen en Limburg.

Daarnaast zien we dat jaarlijks op zo'n 40% van het landbouwareaal een nitraatgevoelige teelt verbouwd wordt. Dat zijn teelten die gevoeliger zijn aan uitspoeling van nitraten, zoals maïs, aardappelen en groenten. In gebieden met een slechtere waterkwaliteit komen meer nitraatgevoelige teelten voor (43% in gebiedstype 2 en 3), dan in gebieden met een goede tot matige waterkwaliteit (34% in gebiedstype 0 en 37% in gebiedstype 1).

Duidelijke afname van dierlijke mest, kunstmest opnieuw op niveau van voor 2022 nu prijzen stabiliseren

In 2023 werd in totaal 140 miljoen kg N uit meststoffen op landbouwgrond gebracht, wat gelijkaardig is aan de bemesting die in 2022 werd toegediend.

In 2023 zien we voor het eerst een duidelijke afname in het gebruik van dierlijke mest tot 85,7 miljoen kg N. Dat is bijna 7 miljoen kg N minder dan in 2022. Het gebruik van varkensmest is met 3,6 miljoen kg N gedaald tussen 2022 en 2023, als gevolg van de verdere afname van het aantal varkens in 2023 en meer mestverwerking. Ook het gebruik van rundermest is gedaald in 2023, met 2,6 miljoen kg N. Dat is voornamelijk een gevolg van het wegvallen van de bijkomende mestgebruiksruimte door derogatie in 2023, waardoor er meer rundermest verwerkt werd of in opslag ging. Ook de weersomstandigheden hebben een invloed op de bemesting in een bepaald jaar. Zo hebben de natte weersomstandigheden van 2023, met moeilijker uitrijomstandigheden van dierlijke mest, er ongetwijfeld toe bijgedragen dat er meer mest verwerkt werd of in opslag ging.

In tegenstelling tot de dierlijke mest, kende het gebruik van kunstmest een toename in 2023. Na een duidelijke afname van het kunstmestgebruik tot 43 miljoen kg N in 2022, als gevolg van de hoge kunstmestprijzen door de energiecrisis in dat jaar, is het kunstmestgebruik in 2023 opnieuw gestegen tot bijna 51 miljoen kg N. Dat is vergelijkbaar met het gebruik van kunstmest in de periode 2019-2021.

We blijven landbouwers ondersteunen en sensibiliseren om goede praktijken toe te passen, en zo de nutriëntenverliezen te verminderen.

De Mestbank neemt ook een sensibiliserende en begeleidende taak ter harte. Dit vult ze in op verschillende manieren. Zo lanceerde ze in 2024 de documentaire 'Mestmeesters' voor waarin vier toekomstgerichte landbouwers vertellen over hun ervaringen met goede praktijken rond duurzaam bemesten en een gezonde bodem.

B3W, de Begeleidingsdienst voor een Betere Bodem en Waterkwaliteit, werkte in 2024 aan de introductie van goede praktijken en technieken op de landbouwbedrijven via thematische uitwisselingsmomenten,

focusgroepen, individuele begeleiding en een doelgerichte communicatie. De terreinwerking van B3W demonstreert dat mooie realisaties kunnen geboekt worden met onder meer vanggewassen, gefractioneerde bemesting, onderzaai van gras in maïs en niet-kerende bodembewerking. Landbouwers zijn geïnteresseerd in die goede praktijken, maar er is nog extra begeleiding en ondersteuning nodig om die verder uit te rollen.

De resultaten van de controleacties en doorlichtingen in 2023 bevestigen grotendeels de bevindingen van voorgaande jaren. De inbreukpercentages blijven doorgaans hoog, wat deels te verklaren is door de gerichte aanpak van doorlichtingen en terreincontroles op basis van risicoanalyses. Zo werd bij 48% van de 276 risicobedrijven waar de mestbalans werd doorgelicht in 2023, een overbemesting vastgesteld op bedrijfsniveau.

Jo Brouns: “De landbouw is van oudsher dé circulaire sector. Ik zal mij de komende jaren dan ook inzetten om onze landbouwers de instrumenten te geven die ze nodig hebben om hun kringlopen te sluiten. Op Europees niveau zal ik daarom een kader bepleiten voor innovatieve technieken zoals RENURE, terwijl ik tegelijkertijd de derogatie blijf verdedigen. In ons landbouwbeleid leggen we de nadruk op meer eiwitautonomie in Vlaanderen.”

Meer informatie

- Bekijk het [Mestrapport 2024](#)
- Bekijk het [rapport ‘Nutriënten in oppervlaktewater en grondwater in landbouwgebied – 2023-2024’](#)

Voor meer persinfo over het Mestrapport:

Leen Van den Bergh, woordvoester VLM
GSM 0499 05 26 03
leen.vandenbergh@vlm.be

Voor meer persinfo over de resultaten kwaliteit grond- en oppervlaktewater:

Katrien Smet, woordvoester VMM
GSM 0473 99 28 70
k.smet@vmm.be

////////////////////////////////////
De NV Vlaamse Landmaatschappij is een Extern Verzelfstandigd Agentschap van de Vlaamse overheid onder de bevoegdheid van de Vlaamse minister van Omgeving en de Vlaamse minister van Plattelandsbeleid.

Voor de Vlaamse Landmaatschappij zijn een veerkrachtige open ruimte vol leven en een dynamisch platteland het antwoord op uitdagingen als de verstedelijking, de klimaatverandering en de achteruitgang van de biodiversiteit. We versterken de open ruimte en het platteland door te investeren in bodem- en waterkwaliteit, biodiversiteit, ruimte voor voedsel en sociale cohesie. We zorgen voor een kwaliteitsvol landschap en een gezonde omgeving, waar het goed is om te leven en te werken en waar er ruimte is voor ontspanning.

De VLM werd opgericht in 1988 en stelt ongeveer 600 personeelsleden te werk via 6 kantoren te Brugge, Gent, Brussel, Leuven, Herentals en Hasselt.